

Valtuutettu Mari-Johanna Vähäsarjan ym. valtuutettujen aloite, että Raisio ei hanki tuotteita, palveluita tai raaka-aineita, jotka ovat lähtöisin Israelin laittomista siirtokunnista

Kaupunginvaltuusto 15.09.2025 § 114

Valtuutettu Mari-Johanna Vähäsarja jätti seuraavan aloitteen:

Julkisia hankintoja tehdään Suomessa vuosittain kymmenien miljardien eurojen edestä. Suuri osa näistä hankinnoista tehdään kunnissa ja hyvinvointialueilla. Olemme Raision strategiaa ja missiota työskennellessä puhuneet, että kirjanneet ylös, paljon yhteisöllisyyteen, hyvinvointiin, kestävyys ja rohkeuteen liittyviä asioita. Voimme seistä näiden arvojen takana globaalisti lopulta hyvin pienellä teolla.

Israel on miehittänyt palestiinalaisalueita kansainvälisen oikeuden vastaisesti yli 50 vuotta ja rakentaa niille laittomia siirtokuntia. Yritykset jotka toimivat siirtokunnissa osallistuvat niiden ylläpitämiseen ja mahdollistavat niiden laajentamisen. Lisäksi Kansainvälinen tuomioistuin tutkii Israelin syylistymistä palestiinalaisten kansanmurhaan, ja Israelin pääministeri Benjamin Netanyahu on annettu kansainvälinen pidätysmääräys rikoksista ihmisyyttä vastaan.

YK:n yleiskokous hyväksyi syksyllä 2024 päätöslauselman, jossa vaaditaan kieltämään tuonti Israelin laittomista siirtokunnista ja lopettamaan Israelin laitonta miehitystä tukeva yritystoiminta. Suomi äänesti päätöslauselman puolesta. Helmikuussa 2025 Australian Sydneyssä päätettiin, ettei kaupunki toimi sellaisten yritysten kanssa, jotka hyötyvät laittomista siirtokunnista.

Raisio ei voi tukea ihmisoikeusloukkauksia. Raision on valittava kumppaneikseen yrityksiä jotka kunnioittavat YK:n ihmisoikeuksia koskevia periaatteita ja kykenevät todentamaan tuotantoketjujen vastuullisuuden. Parhaillamme toteutamme ja tulemmme toteuttamaan useita isoja investointeja. Nämä ovat mahdollisuus paitsi Raision kehittämiseen, myös omien arvojemme osoittamiseen.

Venäjän hyökätessä Ukrainaan länsi osoitti yhteisrintamassa tukensa boikottien muodossa. 5.9. Suomi liittyy Ranskan ja Saudi-Arabian valmistelemaan julkilausumaan Palestiinan kysymyksen rauhanomaisesta ratkaisemisesta ja kahden valtion ratkaisun toteuttamisesta. Esitänkin, että Raisio ei hanki tuotteita, palveluita tai raaka-aineita, jotka ovat lähtöisin Israelin laittomista siirtokunnista, eivätkä tee hankintoja yrityksiltä jotka ovat osallisina siirtokuntien toimintaan tai muihin ihmisoikeusloukkauksiin.

Mari-Johanna Vähäsarja & Raision vasemmiston valtuustoryhmä
15.9.2025 Raisiossa

Eveliina Tyyskänen
Juha Jormanainen
Kari Kannisto
Venla Käyhkö
Heidi Aaltonen
Aleksi Suro

Emma Lindqvist
Aarre Lehtonen
Janne Laulumaa
Pauliina Kannisto
Jonna Mero

Päätös

Markus Maunula poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana klo 19.15.

Aloite merkittiin pöytäkirjaan ja lähetettiin kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 07.10.2025 § 345

Esittelijä Kaupunginjohtaja Eero Vainio

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen kaupungin hankintatiimin valmisteltavaksi siten, että aloitevastaus tuodaan suoraan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kaupunginhallitus 15.06.2026 § 232

Valmistelija: hallintojohtaja Anni Hakala, etunimi.sukunimi(at)raisio.fi

Raision kaupungin hankintoja ohjaa laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) sekä EU:n hankintadirektiivit. Hankintayksikön on kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteiden mukaisesti. Syrjimättömyysperiaate tarkoittaa, että tarjoajia ei voida asettaa eriarvoiseen asemaan esimerkiksi niiden kansallisuuden, alkuperän tai sijoittautumisen perusteella, mikäli tämä ei liity suoraan hankinnan kohteeseen.

Suomen ja Euroopan unionin linjan mukaan Israelin siirtokunnat miehitetillä alueilla ovat kansainvälisen oikeuden vastaisia. Siirtokunnista peräisin olevien tuotteiden myynti ei kuitenkaan ole EU:ssa kiellettyä. Sen sijaan tuotteiden alkuperää koskeva sääntely vaikuttaa esimerkiksi tullikohteluun, ja toimijoiden on annettava oikeaa tietoa tuotteiden alkuperästä. Julkisiin hankintoihin liittyen ei ole voimassa sellaista kansallista tai EU-tasoista sääntelyä, joka velvoittaisi tai mahdollistaisi kuntia yleisesti kieltämään siirtokunnista peräisin olevien tuotteiden hankinnan.

Hankintalain 81 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan hankintayksikkö voi kuitenkin päätöksellään sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokkaan tai tarjoajan, joka on ammattitoiminnassaan syylistynyt sen luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen, jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen. Vakava virhe ammattitoiminnassa kattaa kaikenlaisen virheellisen menettelyn, joka vaikuttaa kyseisen toimijan ammatilliseen luotettavuuteen. Harkinnanvaraisten poissulkuperusteiden täyttyminen arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Laittomassa siirtokunnassa toimivalla yrityksellä saattaa olla isompi riski syylistyä ihmisoikeusloukkauksiin ja työntekijöiden oikeuksien loukkaamiseen, mistä syystä asiaan tulee kiinnittää huomiota kilpailutuksissa ja tarvittaessa poissulkea yritys harkinnanvaraisella perusteella, mikäli vakavan virheen edellytykset tapauskohtaisen harkinnan perusteella täyttyvät.

Hankintalaki mahdollistaa vastuullisuus- ja eettisten näkökohtien huomioimisen hankinnoissa, kun ne liittyvät hankinnan kohteeseen ja ovat suhteellisia sekä syrjimättömiä. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi

ympäristö- ja sosiaalisten kriteerien asettamista tarjouspyyntöihin. Raision kaupungin hankintaperiaatteiden mukaisesti hankinnoissa pyritään edistämään vastuullisuutta, kestävyyttä ja sosiaalisia näkökulmia osana normaalia hankintatoimintaa.

Hankintalainsäädännön lisäksi hankintoja ohjaa osaltaan myös voimassa oleva pakotelainsäädäntö. Suomessa sovellettava pakotelainsäädäntö perustuu YK:n turvallisuusneuvoston antamiin sitoviin päätöksiin sekä EU:n omiin pakotejärjestelmiin, joiden täytäntöönpanosta on säädetty laissa eräiden Suomelle Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä (ns. pakotelaki). Lisäksi Raision kaupunki noudattaa lakia varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi.

Valtuustoaloitteessa viitataan YK:n yleiskokouksen 18.9.2024 antamaan päätöslauselmaan. Päätöslauselman taustalla on YK:n yleiskokouksen syksyllä 2022 pyytämä, ja YK:n kansainvälisen tuomioistuimen heinäkuussa 2024 antama neuvoa-antama lausunto Israelin miehityksen laillisuudesta. Lausunnossaan YK:n kansainvälinen tuomioistuin totesi muun muassa Israelin läsnäolon miehityillä Palestiinalaisalueella laittomaksi, ja että YK:n sekä erityisesti lausuntoa pyytäneen yleiskokouksen ja turvallisuusneuvoston tulisi harkita toimia, joilla Israelin laitton läsnäolo saadaan päättymään mahdollisimman nopeasti. YK:n yleiskokous on oman toimivaltansa puitteissa antanut YK:n kansainvälisen tuomioistuimen lausunnon täytäntöönpanoa koskevan päätöslauselman, jossa muun muassa vaaditaan Israelin laittoman miehityksen lopettamista sekä kehoitetaan YK:n jäsenvaltiota välttämään sopimussuhteita ja kaupallisia suhteita Israelin kanssa, ryhtymään toimiin Israelista lähtöisin olevien tuotteiden maahantuonnin lopettamiseksi sekä asettamaan sanktioita sellaisia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä vastaan, jotka osallistuvat Israelin laittoman miehityksen ylläpitoon.

YK:n yleiskokouksen päätöslauselmat ovat suosituksia jäsenmaille. YK:n turvallisuusneuvosto taas on ainoa YK:n neuvosto, jolla on YK:n peruskirjan VII luvun perusteella toimivalta antaa jäsenmaita oikeudellisesti sitovia päätöslauselmia. YK:n turvallisuusneuvosto ei ole toistaiseksi antanut Israelin miehitystä koskevaa päätöslauselmaa, taikka asettanut Israelia koskevia pakotteita. Myöskään EU ei ole asettanut Israelia koskevia pakotteita omassa pakotejärjestelmässään. Näin ollen Raision kaupunki ei myöskään pakotelainsäädännön perusteella voi tällä hetkellä poissulkea Israelista lähtöisin olevia tarjouksia tai tarjoajia tarjouskilpailuista. Pakotteiden asettamista seurataan kuitenkin aktiivisesti.

Raision ostolaskutiedoista ei saada suoraan tarkistettua esimerkiksi toimittajamaata ja siten tietoa, mistä maasta ostot on tehty. Ostot muilta kuin suomalaisilta yrityksiltä tai palveluntuottajilta ovat arviolta noin yhden prosentin luokkaa. Tällä hetkellä taloushallinnon toimittajarekisteristä maakoodittain tarkasteltuna Israelista ei ole ostettu suoraan mitään. Myöskään ruokapalvelujen toimittajarekisterissä ei ole israelilaisia toimittajia.

Raision kaupungin tarjouspyynnöissä ja hankintasopimuksissa käytetään Julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JYSE). JYSE ehtojen kohdan 6 mukaisesti Tilaajalla on oikeus irtisanoa hankintasopimus päättymään välittömästi, jos

- i. toimittajaan tai tavaraan kohdistuu pakote;
- ii. toimittajaa koskee Suomen viranomaisen tekemä varojen jäädyttämis päätös; tai jos

- iii. hankintasopimukseen liittyvät suoritukset ovat päätyneet tai voivat päätyä välillisesti tai välittömästi pakotteiden kohteena olevalle taholle.

Mikäli Israelia koskisi edellä mainittu päätös, voitaisiin sopimus, jossa on käytetty JYSE ehtoja irtisanoa. Raisen kaupungilla ei ole toimivaltaa määrätä pakotteita, vaan pakotepolitiikka kuuluu Suomen valtiolle ja Euroopan unionille.

Yhteenveto

Raisen kaupunki ei voi hankintalainsäädännön puitteissa asettaa yleistä kieltoa hankkia tuotteita tai palveluja tietystä maasta tai alueelta pelkästään niiden alkuperän perusteella. EU- tai kansallisella tasolla ei ole säädetty kieltoa Israelin siirtokunnista peräisin olevien tuotteiden hankinnalle. Kaupungilla on kuitenkin jo käytössä olevia keinoja edistää vastuullisuutta hankinnoissa ja näitä keinoja voidaan hankintaperiaatteiden mukaisesti edistää ja kehittää edelleen.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Eero Vainio

Päätösehdotus Kaupunginhallitus ehdottaa valtuustolle, että valtuusto merkitsee aloitteeseen annetun vastauksen tiedoksi ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kaupunginvaltuusto 14.09.2026
1095/02.08.00/2025

Esittelijä Kaupunginhallitus

Päätösehdotus Kaupunginhallitus ehdottaa valtuustolle, että valtuusto merkitsee aloitteeseen annetun vastauksen tiedoksi ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös